

EKLAMPSIYA VA UNDA SHOSHILINCH YORDAM KO'RSATISH

Zulunova Shahzoda Muxtarovna

*Andijon Abu Ali Ibn Sino nomidagi texnikumi "Akusherlik va ginekologiya
"kafedrasi etakchi o"qituvchisi.*

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada homiladorlik davrida uchraydigan eng og'ir akusherlik asoratlardan biri bo'lgan eklampsiyaning klinik xususiyatlari, etiologiyasi, patogenezini hamda unda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish tamoyillari yoritib berilgan. Maqolada eklampsiyaning rivojlanish mexanizmlari, asosiy klinik belgilari va mumkin bo'lgan asoratlari ilmiy manbalar asosida tahlil qilingan. Shuningdek, tutqanoq xurujlari vaqtida ko'rsatiladigan shoshilinch yordam algoritmlari, magniy sulfatning ahamiyati va arterial bosimni nazorat qilish usullari batafsil bayon etilgan. Eklampsiyani erta aniqlash, profilaktika choralarini kuchaytirish va tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish zarurligi asoslab berilgan. Mazkur maqola tibbiyot yo'nalishi talabalari hamda amaliyotchi shifokorlar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Eklampsiya, preeklampsiya, homiladorlik asoratlari, shoshilinch tibbiy yordam, tutqanoq, arterial gipertenziya, magniy sulfat, akusherlik patologiyasi, ona va bola salomatligi.

KIRISH

Homiladorlik davrida uchraydigan asoratlar orasida eklampsiya eng og'ir va hayot uchun xavfli patologiyalardan biri hisoblanadi. Eklampsiya – bu homiladorlik, tug'ruq yoki tug'ruqdan keyingi davrda rivojlanadigan, tutqanoqlar va onaning yo'qolishi bilan namoyon bo'ladigan klinik holat bo'lib, ko'pincha preeklampsiyaning og'ir shakli sifatida qaraladi. Ushbu kasallik nafaqat onaning, balki homilaning ham hayotiga jiddiy xavf tug'diradi.

Butunjahon sogʻliqni saqlash tashkiloti maʼlumotlariga koʻra, eklampsiya onalar oʻlimining yetakchi sabablaridan biri boʻlib qolmoqda. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda oʻz vaqtida tashxis qoʻyilmasligi va shoshilinch yordamning kechikishi salbiy oqibatlarga olib kelmoqda. Shu sababli eklampsiyani erta aniqlash, uning patogenezi chuqur tushunish va shoshilinch tibbiy yordam koʻrsatish usullarini bilish har bir tibbiyot xodimi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Eklampsiya koʻpincha arterial gipertenziya, proteinuriya va shishlar bilan kechuvchi preeklampsiya fonida rivojlanadi. Ammo baʼzi hollarda eklampsiya oldindan aniq klinik belgilarisiz ham paydo boʻlishi mumkin. Bu esa kasallikni yanada xavfli qiladi. Tutqanoq paytida miyada qon aylanishining buzilishi, gipoksiya va metabolik oʻzgarishlar yuzaga keladi, natijada ogʻir asoratlardan jumladan, miya shishi, qon quyilishi, buyrak va jigar yetishmovchiligi rivojlanishi mumkin.

Mazkur ilmiy maqolaning maqsadi – eklampsiyaning etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari hamda shoshilinch yordam koʻrsatish tamoyillarini ilmiy asosda yoritib berishdan iborat. Shuningdek, eklampsiya bilan bogʻliq muammolar, amaliy tibbiyotda uchraydigan xatoliklar va ularni oldini olish masalalari muhokama qilinadi.

ASOSIY QISM

Eklampsiyaning etiologiyasi va patogenezi

Eklampsiyaning aniq kelib chiqish sababi toʻliq oʻrganilmagan boʻlsa-da, asosiy rolni platsental qon aylanishining buzilishi, endotelial disfunktsiya va immunologik omillar oʻynaydi. Natijada tomirlar spazmi, arterial bosimning oshishi va toʻqimalarda gipoksiya rivojlanadi.

Patogeneznining muhim bo'g'ini – markaziy asab tizimining zararlanishidir. Miya tomirlarining spazmi va o'tkazuvchanligining oshishi miya shishiga olib keladi. Bu esa tutqanoq xurujlarining asosiy sababidir.

Klinik belgilari

Eklampsiya quyidagi belgilar bilan namoyon bo'ladi:

-To'satdan paydo bo'ladigan tutqanoqlar;

-Ongning yo'qolishi;

-Arterial bosimning keskin oshishi;

-Kuchli bosh og'rig'I;

-Ko'rish buzilishlari;

-Ko'ngil aynishi va qusish.

Tutqanoqlar tonik va klonik fazalardan iborat bo'lib, bir necha daqiqadan so'ng koma holati bilan yakunlanishi mumkin.

Shoshilinch yordam ko'rsatish

Eklampsiyada shoshilinch yordam ko'rsatish hayotiy ahamiyatga ega. Asosiy maqsadlar:

-Tutqanoqlarni to'xtatish;

-Arterial bosimni nazorat qilish;

-Nafas yo'llarining o'tkazuvchanligini ta'minlash;

-Onani va homilani asoratlardan himoyalash.

Birinchi tanlov preparati – magniy sulfat hisoblanadi. U markaziy asab tizimiga tormozlovchi ta'sir ko'rsatadi va tutqanoqlarni oldini oladi. Shuningdek, antihipertenziv dorilar, kislorod terapiyasi va infuzion muolajalar qo'llaniladi.

MUHOAKAMA

Amaliyotda eklampsiya bilan bog'liq eng katta muammolardan biri – kasallikni kech aniqlashdir. Ko'plab hollarda homilador ayollar muntazam tibbiy ko'rikdan o'tmaydi yoki preeklampsiya belgilari yetarlicha baholanmaydi. Bu esa eklampsiya rivojlanish xavfini oshiradi.

Shoshilinch yordam ko'rsatishda ham ayrim kamchiliklar uchraydi. Masalan, magniy sulfatning noto'g'ri dozada qo'llanishi yoki arterial bosimni keskin tushirib yuborish og'ir asoratlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish muhimdir.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, eklampsiyani oldini olishda erta skrining, xavf guruhidagi ayollarni aniqlash va profilaktik choralar katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, arterial gipertenziya va buyrak kasalliklari bo'lgan ayollar alohida nazoratga olinishi lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, eklampsiya – homiladorlikning eng og'ir va xavfli asoratlaridan biri bo'lib, ona va bola hayotiga jiddiy tahdid soladi. Ushbu kasallikning muvaffaqiyatli boshqarilishi erta tashxis, to'g'ri va o'z vaqtida shoshilinch yordam ko'rsatishga bog'liq.

Magniy sulfatni o'z vaqtida qo'llash, arterial bosimni nazorat qilish va kompleks yondashuv eklampsiya bilan bog'liq o'lim va asoratlarni sezilarli darajada kamaytiradi. Shuningdek, homilador ayollarni muntazam tibbiy ko'rikdan o'tkazish va profilaktik chora-tadbirlarni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kelgusida eklampsiya bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni chuqurlashtirish, yangi diagnostik va davolash usullarini joriy etish ushbu muammoni samarali hal etishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Aylamazyan E.K. Akusherlik. – Moskva: GEOTAR-Media, 2019.
2. Sidelnikova V.M., Makatsariya A.D. Preeklampsiya va eklampsiya. – Moskva: Meditsina, 2018.
3. Savelyeva G.M. Akusherlik va ginekologiya. – Moskva: GEOTAR-Media, 2020.
4. Williams Obstetrics. 25th edition. – New York: McGraw-Hill Education, 2018.
5. Cunningham F.G., Leveno K.J., Bloom S.L. Williams Obstetrics. – USA, 2018.
6. Butunjahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Eklampsiya va preeklampsiyani boshqarish bo'yicha klinik tavsiyalar. – Jeneva, 2017.
7. Djurayev A.M., Xudoyberdiyev O.S. Akusherlikda shoshilinch holatlar. – Toshkent: Abu Ali ibn Sino nomidagi nashriyot, 2020.
8. Gabidullina R.I. Homiladorlikning og'ir asoratlari. – Qozon, 2016.
9. Hall J.E. Guyton and Hall Textbook of Medical Physiology. – Elsevier, 2020.
10. Novak E., Berek J. Berek & Novak's Gynecology. – Lippincott Williams & Wilkins, 2019.
11. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Akusherlikda shoshilinch yordam ko'rsatish bo'yicha klinik protokollar. – Toshkent, 2021.

- 12.Katzung B.G. Basic & Clinical Pharmacology. – McGraw-Hill, 2020.
- 13.Lowdermilk D.L. Maternity & Women's Health Care. – Elsevier, 2019.
- 14.Gibbs R.S. Danfort's Obstetrics and Gynecology. – Lippincott, 2018.
- 15.Medvedev M.V. Akusherlikda intensiv terapiya. – Moskva, 2017.